ולמצפוני. כאדם שאינו מייצג את הקו הרישמי, ושדיעותיו ידועות במוסדות המוסמכים בבירות־ערב, אוכל להביא תועלת שאולי נבצר מאחרים להביאה.

בנוסח המקורי שלי היו כמה סעיפים נוספים, שיו"ר הכנסת מחק אותם (בצדק, מבחינה פורמלית) מפני שלא נגעו לצד האישי, שההודעה „האישית" נועדת לו. ואלה הסעיפים:

(ד) המגעים שלי בעבר שיכנעו אותי כי השלום במרחב לא יושג, ואף לא יקורב, אלא על־ידי יוזמות־שלום נועזות מצד מדינת־ישראל. שוכנענו שיש מקום ליוזמות כאלה, וכי הן עשויות לנחול הצלחה, אם תתבססנה על מחשבה חדשה, תיכנון מדוקדק וביצוע יעיל.

(ה) איני מאמין שיש ערך כלשהו לרעיונות־סרק, כגון ההצעה הראוותנית „לטוס ל־קאהיר", כפי שהשמיעו בעבר אישים בכירים במדינה. רעיונות אלה, שנמצאו להם מחקים במערכת־הבחירות האחרונה, נועדו לעשות רושם על הדיוטות.

קריאות־ביניים: ד"ר פרדר והעבריינים

לא תמיד יש דרך פשוטה כזאת להשמיע את דיעותינו מעל דוכן־הכנסת. לעיתים קרובות אין הנוהל של הכנסת מרשה לנו להתערב בוויכוח (למשל, בהצעה לסדר־היום של ח"כ אחר), ואז נשאר רק נשק אחד: קריאת־הביניים.

איך משמיעים נאום שלם, המקפל בתוכו את כל השקפתנו בנושא מסויים, בקריאת־ביניים של משפט אחד?

מרדכי סורקיס (רפ"י) הגיש הצעה־לסדר־היום נגד מינוי הד"ר פרדר כנציג השר הליבראלי־העצמאי בוועדת השרים הכלכליים. אין ספק שמינוי זה הוא שערוריה ציבורית — כי פרדר הוא מנהל הבנק הלאומי לישראל, מוסד בלתי־ממשלתי. אפילו אצל אישיות דגולה מרבבה מוכרחה להתהוות סתירה בין התפקיד של מנהל מוסד זה ותפקיד החבר (רישמי או חצי־רישמי) בוועדה הקובעת את המדיניות הכלכלית של הממשלה, ועדה היודעת מראש מה עומד לקרות בכלכלה.

סורקיס נימק את הצעתו בנימוקים מפלגתיים רפ"יסטיים, וגלש מן הנושא. מילא אחריו בנאום מזהיר אריה בן־אליעזר (חרות), שהציע להעביר את העניין לוועדה. שר־המשפטים ענה בנימוקים פורמליים־משפטיים. בהתאם לתקנון, לא יכלה להינתן לשום ח"כ זכות־הדיבור על נושא זה.

קראתי כמה וכמה קריאות־ביניים לנאום זה, עד שהגענו לנקודה העיקרית. לפי הפרוטוקול:

שר־המשפטים: ... שאלה משפטית בכלל אינה קיימת כאן. כל הטענות הקוואזי־משפטיות, עם כל הכבוד, הן מצוצות מן האצבע. אף אחד אינו יכול להצביע על סעיף כלשהו בחוק, שיש בו כדי לפסול את החלטת־הממשלה האחרונה.

אורי אבנרי: כאשר אין חוקה, שום דבר אינו פסול!

שר־המשפטים: עם כל הכבוד לחבר־הכנסת אבנרי, גם בלי חוקה יש דברים פסולים רבים. אין לנו חוקה כתובה. אבל יש לנו חוקים רבים. הפוסלים הרבה מהדברים. ואין אנו חיים במדינה חיי הפקר.

כך שמנו את הדגש על הדבר שהוא הקובע בעינינו גם בפרשה זו: חוסר־חוקה.

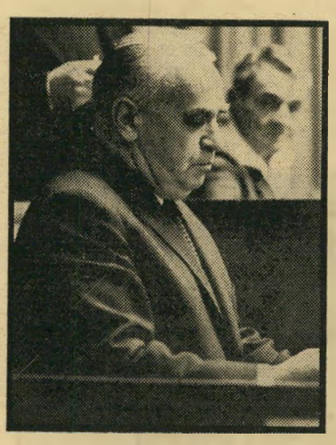

שפירא (עם לוז)

בורג (עם ישעיהו)

למחרת היום ענה שר־הסעד, ד"ר יוסף בורג, להצעה־לסדר־היום של טובה סנהדראי על שיקום האסירים. גם כאן לא היתה לנו זכות־הדיבור, אך רצינו להביע בעייה שעלתה פעמים רבות מעל עמודי העולם הזה. ניצלנו את ההזדמנות, וכאשר דיבר השר על הצורך לפעול למען החזרת העבריינים לחיי החברה, אחרי ריצוי העונש, באה הזדמנות לקריאת־הביניים:

אבנרי: האם מוכן כבוד השר לשכנע את המשטרה שלא תטריד את המשוחררים במעצרים שרירותיים כל פעם שקורה איזה פשע בעיר?

שר־הסעד: אני רואה שיש לך מקום לשאילתא לשר־המשטרה. אני איני מומחה לזה.

שאילתות: הסטודנטית והקצינים

לא הגשנו עדיין שאילתא זו, אך הגשנו במשך השבוע כעשרים שאילתות — יותר מכל שאר חברי־הכנסת ביחד. כמו תמיד, הן נגעו לשלל תופעות ציבוריות בשטחים רבים. כגון השאילתות הבאות (שהן במקורן, כמובן, הרבה יותר ארוכות ומפורטות):

● **פרשת הסטודנטית:** שאלנו את שר־המשפטים מדוע השמיץ דובר־המשטרה, בראשית הפרשה, את ציפורה קוסטקובסקי וטען כי יש בידו הוכחות שהיא יצאנית — ולאחר־מכן ויתרה המשטרה עצמה על סעיפי־האישום הנוגעים להאשמה זו. שאילתא שניה: איך העז קצין־משטרה בכיר לטעון, לאחר־מכן, כי למעשה הודתה הסטודנטית באשמה זו — אחרי שהוא עצמו ביקש לבטל אותה?

● **שיטות חקירה:** שאלנו את שר־המשטרה בקשר לפסק־דין בית־המשפט העליון, שגינה את שיטות־החקירה של שני קציני־משטרה. האם ננקטו צעדים נגד השניים? האם חקרה המשטרה את חוקריה?

● **תעסוקה לעיוורים:** שאלה לשר־המסחר־והתעשיה בקשר לתלונתם של עיוורים, שפנו לסיעה, על כי הם מתקשים למכור את פרי עמלם.

● **מלון „שרתון":** האם נכון שבעלי המלון רוצים להרחיבו? האם הם קיבלו הלוואות ממשלתיות לכך, ובאילו תנאים?

● **מנהלי בתי־חולים:** שאלה לשר־הבריאות: מה דעת השר על הודעת המנהל הכללי של בית־החולים האוניברסיטאי בירושלים, שטען כי לרוב מנהלי בתי־החולים בארץ חסרה ההכשרה הדרושה לתפקיד זה? מה חושב השר לעשות בנדון?

● **משרד ראש־הממשלה:** מדוע אין מנהל למשרד זה? מתי ימונה כזה?

● **מיפעלי אילין:** שאלה לשר־המסחר־והתעשיה: האם נכונה טענת הפועלים שם, כי בעלי המיפעל מביימים חוסר־תעסוקה בו, כדי לזכות בהטבות המשרד?

● **המיפעל להמתקת מי־ים:** שאילתא ראשונה לגבי כדאיותו.

● **מחקר תעשייתי:** מה הסכומים שמשקיעה התעשיה הישראלית במחקר? האם הממשלה מעודדת השקעות כאלה?

● **עידוד סרטים:** האם הממשלה עושה די לעידוד הפקת סרטים מקומיים?

● **המאורעות בנתניה:** האם חקרה המשטרה את ההתנפלות על ערביי טייבה וקלנסואה? האם יועמדו האשמים לדין? מה עשתה המשטרה להרגעת הרוחות?

● **תפילה באשקלון:** שאלה לשר־הדתות: מה חושב משרדו לעשות כדי להבטיח אפשרות לתפילת הקהילה השמרנית בעיר זו, הנרדפת על־ידי החוגים האורתודוכסיים?

גם כמחצית השאילתות, עליהן ענו השרים במשך השבוע, היו שלנו. ביניהן:

● **שיירת־השבת לאשדוד:** מדוע לא הגנה המשטרה בצורה יעילה על השיירה ולא נתנה לה ליווי מתאים? תשובת השר: „המשטרה מצאה לנכון לאפשר את מעבר השיירה בצורה שהדבר נעשה." היא עצרה עשרה איש, ושישה מהם יועמדו לדין.

● **חוק כנוביץ:** כמה דו"חות נרשמו לפי חוק זה בשנה שעברה? תשובת שר־המשטרה: נרשמו 2057 מיקרים. 1031 הועמדו לדין. (זהו מיספר מבוטל, לעומת חומרת המצב.)

● **חסימת כביש ירושלים:** איך זה קרה שחילוץ משאית צבאית, שגלשה מן הכביש, הביא לחסימת הכביש במשך שעות? תשובת השר: התיאום בין המשטרה והצבא לא היה מספיק. למכונית־החילוץ עצמה קרתה תקלה בלתי־צפויה, והיה צורך לחלץ אותה.

● **חנינה כללית:** האם הובאה בפני הממשלה ההצעה (שהועלתה על־ידי אישים שונים) להעניק חנינה לאסירים? תשובת שר־המשטרה: „עד כמה שידוע לי, הצעה זו לא עמדה לדיון בממשלה."

● **קשרי הטלפון:** שאלנו את השר שמונה שאלות, כדי לברר אם אמנם נשקלה האפשרות כי הנחת כבל תת־ימי יהיה בבחינת ביזבוז, לאור האפשרויות הגלומות בלוויני־התקשורת מסוג טלסטאר. השר ענה בהרצאה ארוכה ומעניינת. עיקרה: אין כאן כפילות או ביזבוז, כי שתי דרכי־התקשורת משלימות זו את זו ותהיינה דרושות גם יחד.

● **ילדים מפגרים:** שאלנו את שר־הסעד לכמה ילדים מפגרים לא נמצא סידור מתאים באחד המוסדות (התשובה: 3001 מיקרים לא סודרו, לעומת 3402 שסודרו). כמה זה עולה להורים להחזיק ילד מפגר במוסד? (התשובה: הסכום המכסימלי הוא 45 ל"י לילד, בתוספת סכום השווה למחצית סכום מס־ההכנסה של ההורים).

הצעות חוקים: נזקי בריונות

שאילתא אינה מחייבת עבודת־הבנה מרובה ומסובכת. לא כן הצעת־חוק — אם מתייחסים לכך ברצינות. ולסיעתנו יש אמביציה: כל הצעותיה מנוסחות כך שהן יכולות להפוך מיד, כלשונן, לחוק־המדינה.

על מלאכה זו מנצח היועץ הפרלמנטארי של הסיעה, עורך־הדין אמנון זכרוני. הוא זכה על כך למחמאה בלתי־רגילה: חברי כמה סיעות יריבות בכנסת פנו אליו, ביקשו ממנו לעזור להם בניסוח הצעות־החוקים שלהם.

השבוע הגשנו שתי הצעות־חוק בעלות חשיבות עקרונית רבה ביותר:

● חוק אישור תוקפן של תקנות, תשכ"ו—1966: הצעה שבאה להגביל באופן חמור את יכולתם של השרים לחוקק חוקים כאוות נפשם (במסווה של „תקנות"). עיקרה: „תוקפה של כל תקנה ייפקע כעבור שישה חודשים מיום התקנתה, בלתי אם אושר תוקפה על־ידי החלטה של אחת מוועדות הכנסת."

● חוק לפיצוי נזקי־בריונות תשכ"ו—1966: חוק ארוך ומפורט של 13 סעיפים, שנומק בחמישה משפטים קצרים: „לאחרונה נתרבו בארץ מעשי בריונות. המשטרה מגלה אזלת־יד במציאת האשמים. במרבית המיקרים צריך הניזוק לתקן את נזקיו על חשבונו. המדינה גובה מיסי רכוש, ומתפקידה להבטיח הגנה לבעליו. בהעדר הגנה, חייבת הממשלה לפצות בעלי־רכוש על נזקיהם." ההצעה: כל נזק שייגרם על־ידי בריונות, מבלי שנמצא האחראי שיפצה את הנפגע — תשלם הממשלה עצמה את הנזק.

האקדמאים: קואליציה או דיסקואליציה

תכן כי הדיון החשוב ביותר באותו שבוע נגע לסיכסוך על הפרשי־השכר של האקדמאים. הוא הועלה כהצעה־לסדר־היום של שמואל מיקוניס (מק"י), שהגדיר את הנושא בצורה ברורה וקולעת. חזר אחריו שניאור זלמן אברמוב (גח"ל), גם הוא בנאום קצר וענייני.

בתשובתו סיפר שר־האוצר בעיקר על הסכומים העצומים שהמדינה מוציאה על החינוך הגבוה — אך לא ענה במאומה על הבעייה שעמדה לדיון.

היה מנוי וגמור עימנו ליטול את זכות־הדיבור על נושא זה, שהוא חיוני להתפתחות המדינה. מאחר שסיעתנו זכתה לאחוז גבוה מאד של קולות האקדמאים דווקא, רובצת עלינו התחייבות כפולה בשטח זה. מצאנו הזדמנות להביע את דעתנו, על־ידי כך שהצענו להעביר את העניין לדיון בוועדה — אם לא יימצא רוב לדון בו במליאה.

תוך הנמקת הצעה זו אירעו אותם חילופי־דברים ביחס לחיוך המסויים, שציטטתי אותם לעיל. בין השאר אמרנו:

„... אם הסכומים לחינוך הגבוה הם כל־כך גבוהים, כפי ששמענו מפי שר־האוצר, אם המצב הוא כל־כך טוב — אז מדוע כל־כך רע לאנשים האלה? מדוע הם כל־כך צועקים? הרי זה דבר שבוודאי טעון בירור בפורום כלשהו.

„שאל שר־האוצר איזה חטא הוא חטא בכך שהציע למוסדות־החינוך לשלם לאקדמאים בשטרות או באיגרות. הוא חטא בכך שהוא הציע להם לעבור עבירה על החוק, חוק הלנת־השכר. אסור לתת שטרות תמורת שכר לעובדים. היתה הבטחה, יש הסכם — צריכים לשלם. זה דבר פשוט מאד.

„... אני מבקש את חברי־הכנסת מכל הסיעות, ובמיוחד את חברי־הכנסת מסיעת הליבראלים־העצמאיים ומפ"ם, עם כל הכבוד למשמעת הקואליציונית, להצביע לפחות למען העברת הנושא הזה לוועדה. הרי הקואליציה אינה דיסקוטק, אינה דיסקואליציה, שבה אחד מניח תקליט, וכל האחרים חייבים לרקוד לפיו. לסיעות האלה יש עמדה ציבורית ידועה, שהתבהרה היטב במלחמת־הבחירות. המפלגות האלה קיבלו על עצמן התחייבות מסויימת..."

מנחם בגין: אבל עמדתן עכשיו כבר פחות ברורה.

אבנרי: היא נעשית פחות ופחות ברורה. אני מבקש מהן לשקול את העניין לגופו, ולהצביע בעד העברתו לוועדה.

הצעה זו, כמו הצעת מיקוניס־אברמוב, נפלה ברוב קולות כל הקואליציה, כולל ל"ע ומפ"ם, נגד קולות האופוזיציה.

אילו הצביעו הליבראלים־העצמאיים או מפ"ם עימנו, היתה הצעתנו מתקבלת. מאחר שלא נתקבלה, הפכה שביתת הסגל האקדמאי לאיום ממשי — ותמהני מי היה מעוניין בכך.*

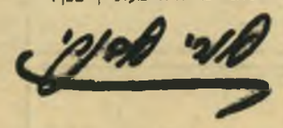

* אגב, כל עשרות היוזמות והפעולות המפורטות בשני עמודים אלה — לא הוזכרו בשני עתוני־הערב אף במילה אחת.